

Chyť svou šanci

Salinger, z.s.

Mgr. Lucie Slámová,

Mgr. et Mgr. Jan Salaš

Na ulici se pracuje!

Konference je pořádána v rámci projektů:

Společně a odborně v Praze CZ.03. 2. 63/0.0/0.0/19_099/0015187

Společně a odborně CZ.03. 2. 63/0.0/0.0/19_098/0015188

Projekty jsou spolufinancovány Evropskou unií.

NZDM Modrý pomeranč organizace Salinger, z.s. představuje v příspěvku spolupráci s Orgánem sociálně-právní ochrany dětí (dále OSPOD) v Hradci Králové v rámci nově vzniklého preventivního programu Chyt' svou šanci.

Salinger, z.s. je neziskovou organizací, která poskytuje pomoc a podporu dětem, biologickým a náhradním rodinám. Provází klienty ve složitých životních situacích, společně s klienty hledá cesty k jejich řešení, usiluje o jejich stabilitu a hájí jejich práva a zájmy. Salinger, z.s. poskytuje své služby na území Královéhradeckého a Pardubického kraje již od roku 1997. NZDM Modrý pomeranč je jedním ze středisek, jež jsou součástí Salinger, z.s. Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež poskytuje podporu dětem a mladým lidem ve věku od 7 do 21 let, kteří nemají kde a jak bezpečně trávit svůj volný čas nebo se nacházejí v situaci, se kterou si nevědí rady a nemají nikoho, kdo by jim pomohl. Služby poskytuje na území Hradce Králové za účelem posílení samostatnosti a schopnosti zapojit se do běžného života. NZDM Modrý pomeranč nabízí ambulantní (kluby eFko, eSko 7–13 a eSko 14–21) a terénní (terén v centru a na okrajové části města Hradce Králové, Online terén – poskytování služeb online skrze platformu Facebook) formu služeb. V roce 2021 vznikl další program s názvem Chyt' svou šanci. Jde o program realizovaný ve spolupráci s OSPOD HK.

Cílem příspěvku je seznámit čtenáře s jednou z možností spolupráce s OSPOD, kterou doposud můžeme hodnotit jako přínosnou, efektivní a užitečnou, a to nejenom pro klienty programu, nýbrž i pro pracovníky NZDM a pracovníky OSPOD.

Historický kontext

NZDM Modrý pomeranč spolupracuje s OSPOD HK již řadu let. Před rokem 2019 se jednalo např. o doporučování služby klientům OSPOD jejich pracovníky nebo společnou práci v rámci pracovních skupin, které se zabývaly problematikou dětí a mládeže na území města Hradec Králové (př. Tým pro mládež, Komunitní plánování města HK).

Od roku 2019 lze spolupráci s OSPOD nazývat jako intenzivnější. V prvním případě, který lze považovat za základní kámen programu Chyt' svou šanci, šlo o individuální spolupráci se dvěma klientkami (sestrami), které na první úvodní schůzku doprovodil jejich kurátor a nastínil plán pravidelné spolupráce. Spolupráce spočívala v navštěvování NZDM Modrý pomeranč 1x týdně, na konkrétní

téma a s konkrétním pracovníkem. V tuto chvíli však neměla spolupráce konkrétní podobu, tzn., neexistovala metodika, spolupráce neměla jasné časové ohraničení, nebyl zpracován plán předávání informací. S klientkami jsme po půl roce ukončili spolupráci, která byla vyhodnocena jako zdařilá. Rozhodli jsme se v tomto duchu spolupráce pokračovat a skrze kurátorku pro mládež jsme přijali do programu další klienty. V roce 2020 vznikla metodika, čistě pro účely práce pracovníků NZDM, která určovala podmínky úvodní schůzky (trojstranná schůzka, cíl spolupráce, časové ohraničení), spolupráci s klientem v programu a systém předávání informací pracovníkům OSPOD HK.

Jelikož v průběhu roku 2020 prošlo programem více klientů, společně s OSPOD HK jsme učinili rozhodnutí, že NZDM Modrý pomeranč založí nový program – program, jenž bude pro klienty v agendě OSPOD, bude mít vlastní název a odlišení od služby NZDM Modrý pomeranč, samostatnou metodiku, jenž bude sloužit pracovníkům OSPOD i pracovníkům NZDM Modrý pomeranč, a která byla vytvořena oběma institucemi dohromady. Program bude mít jasnou strukturu a systém práce s klienty. V lednu roku 2021 tak vzniká nový program NZDM Modrý pomeranč Chyt' svou šanci.

3

Program Chyt' svou šanci

Program Chyt' svou šanci je preventivní program pro děti a mladé lidi od 7 do 18 let. Program je určen klientům, již jsou v agendě OSPOD (zpravidla jsou v péči kurátorů). Program je určen klientům, kteří vykazují známky rizikového chování či vedou rizikový způsob života (př. záškoláctví, experimentování s návykovými látkami, rizikové vrstevnické skupiny, nestabilní fungování v rodině, ve škole, ve společnosti). Děti a mladí lidé v programu Chyt' svou šanci posilují schopnosti a dovednosti, které přispívají k správným rozhodnutím, přijímání zodpovědnosti a následků za své chování a bezpečnému trávení volného času.

Pracovníci OSPOD doporučují program Chyt' svou šanci klientům, kteří mají možnost a alespoň částečnou motivaci svojí situaci zlepšit a posílit své já ve zdravém a bezpečném prostředí. Mnohdy pracovníci OSPOD využívají program pro klienty, kterým by do budoucna mohl hrozit např. nástup do střediska výchovné péče či diagnostického ústavu. Program ale také využívají pro klienty, kteří se mohou chopit šance na lepší budoucnost – posílit své schopnosti a dovednosti v přístupu ke vzdělání, k autoritám, k sobě samému či

ve vrstevnických vztazích. Setkat se můžeme i s klienty, jenž mají co do činění v trestně právní oblasti. Možností je několik a jelikož je program Chyt' svou šanci na nízkoprahové půdě, vychází vstříc každému klientovi, jenž potřebuje pomoc i podporu.

Program se realizuje skrze pravidelná setkávání s pracovníkem NZDM Modrý pomeranč dle domluveného času. Spolupráce s klientem trvá zpravidla 3 měsíce (může být prodloužena). Spolupráce je s klientem a pracovníkem průběžně revidována a vyhodnocována.

Průběh spolupráce

Program Chyt' svou šanci se od jiných programů v NZDM Modrý pomeranč liší jednotlivými kroky.

- 1. Kontaktování NZDM Modrý pomeranč pracovníkem OSPOD:** pracovník OSPOD představuje možnost docházení do programu Chyt' svou šanci svému klientovi. Pakliže klient a jeho zákonný zástupce souhlasí, kontaktuje pracovník OSPOD NZDM Modrý pomeranč pro domluvení spolupráce a úvodní schůzky.
- 2. Úvodní schůzka:** úvodní (tzv. trojstranné schůzky) se účastní pracovník OSPOD, klient a jeho zákonný zástupce a pracovník NZDM Modrý pomeranč (vhodné je, když se setkání účastní již pracovník, který bude klíčovým pracovníkem, pro možné dotazy klienta, navázání prvotního vztahu s klientem apod.). V rámci úvodní schůzky pracovník OSPOD představuje klientům případ a dává rámec spolupráci (cíl spolupráce, společná zakázka, délka trvání spolupráce aj.). Pracovník NZDM Modrý pomeranč představuje program a jeho náležitosti, otevírá možnost práce na dalších zakázkách tak, aby spolupráce mezi všemi zúčastněnými byla transparentní. Pracovník NZDM Modrý pomeranč si dále s klientem nastavuje pravidelnost spolupráce (den a hodina v týdnu), a systém omluv pro případ, kdy klient nedorazí. Následně dochází k individuální práci s klientem v programu.
- 3. Práce s klientem v programu Chyt' svou šanci:** Klient dochází do NZDM zpravidla 1x týdně na individuální poradenství, a to v termínu stanoveném na úvodní schůzce. Pracovník skrze rozhovory, motivační práci, aktivní naslouchání a nácvik dovedností vede klienta k pochopení své aktuální situace a přijetí zodpovědnosti za své jednání. Pracovník učí klienta sociálním dovednostem, rozvíjí u něj schopnost adekvátně reagovat v jednotlivých situacích, seznamuje ho s preventivními tématy, které je dobré znát pro lepší orientaci ve společnosti.

Při prvních návštěvách dochází s klientem k budování důvěry a mapování sociální situace. Pracovník dále s klientem hovoří o situaci, která jej přivedla do programu Chyt' svou šanci, vysvětluje mu, jak spolupráce funguje a co mu může přinést. V dalších individuálních poradenstvích se s klientem hovoří a pracuje na tématech, které byly stanovené na úvodní schůzce. Zároveň má klient možnost přinášet svá témata, o kterých chce s pracovníkem mluvit. Pracovník si v rámci individuálních poradenství vypomáhá konkrétními aktivitami, které mají za cíl aktivizovat klienta, usnadnit průběh individuálního poradenství a jít do hloubky řešeného tématu. Pracovník s klientem realizuje aktivity zaměřené na vztahy, seberozvojové, preventivní či další specifické aktivity. Konkrétně s klienty realizujeme aktivity zaměřené na témata hodnot, řešení konfliktů, šikany, asertivity a agresivity, vzorů, vztahových rámců, využití volného času, práce s emocemi, strachem, hněvem atd.

Klientská kazuistika

5 Alici je 10 let, chodí na základní školu. S rodiči, se kterými má dobrý vztah, žije v malé garsonce. Volný čas má velmi nabitý, navštěvuje různé zájmové kroužky. Nemá volný téměř žádný den v týdnu. Pokud má přece jen volno, jde ven s kamarádkou, se kterou tráví čas na hřištích nebo procházením se po městě. Na OSPOD HK se dostala kvůli **vyhrožování spolužákům skrz sociální síť** a kvůli incidentu ve škole, kdy spolužačku **ohrožovala nožem**. Alice má specifický styl oblékání, kterým se odlišuje od ostatních vrstevníků (gothic). Často na svůj vzhled slýchá různé narážky. **Do NZDM začala docházet na individuální práci zaměřenou na sebenáhled svého chování a jednání, vnímání svého chování v kontextu různých vztahů, na hledání svého místa ve společnosti a na téma trestní odpovědnosti – do čeho se lze zaplést a co z toho může vzejít.** V průběhu spolupráce jsme zjistili, že Alice nemá téměř žádné sebevědomí a bojí se druhým lidem říkat „ne“. I to byl jeden z důvodů, proč vytáhla na spolužačku nůž. Společně jsme pracovali na tématech asertivity a sebehodnotě každého člověka. Po půl roce je Alice sebejistější, má potřebné informace, umí vyjádřit svůj názor a stát si za ním.

Vyhodnocení spolupráce

V programu Chyt' svou šanci a ve spolupráci s klientem a pracovníkem OSPOD je nastaven (a metodicky ukotven) systém předávání informací a vyhodnocení spolupráce.

Během spolupráce s klientem je pracovník NZDM Modrý pomeranč v kontaktu s pracovníkem OSPOD. Předmětem kontaktu je především docházka/aktivita klienta v programu, na níž je kladen velký důraz (samostatnost, zodpovědnost, aktivní přístup). Pracovník NZDM Modrý pomeranč s pracovníkem OSPOD hovoří o naplňující se/nenaplňující se zakázce, předává obecný rámec témat, jež jsou v rámci individuálního poradenství probírána. Pracovník OSPOD plně respektuje míru předávaných informací, tzn. klient má i jiné zakázky a předměty kontaktu, než byly stanoveny v úvodu spolupráce. V případě, že se zakázka klienta v programu rapidně liší, či pracovník NZDM Modrý pomeranč vyhodnotí, že je situace jiná než v počátku, nebo že klient bude potřebovat pomoc a podporu jiné odborné služby (př. psychologická, psychoterapeutická práce, práce s rodinou), informuje pracovníka OSPOD a hovoří s ním o dalších krocích.

6

Průběžné zprávy

Jak bylo psáno výše, spolupráce s klientem probíhá zpravidla tři měsíce. V polovině spolupráce sepisuje pracovník NZDM Modrý pomeranč tzv. průběžnou zprávu. V rámci průběžné zprávy hodnotí spolupráci s klientem – reflektuje zakázku, počet kontaktů, přístup klienta k programu a k jednotlivým aktivitám, rámec probíraných témat, klientovy silné stránky a možné rezervy. Pracovník vždy vyhodnocuje a navrhuje další kroky. O sepsání průběžné zprávy hovoří společně s klientem, který má možnost se ke zprávě vyjádřit.

Závěrečné zprávy

Před koncem spolupráce sepisuje pracovník NZDM Modrý pomeranč závěrečnou zprávu. Ve zprávě, stejně jako v průběžné, hodnotí celkovou spolupráci s klientem – zakázky klienta, počet kontaktů, rámec probíraných témat, přístup k pracovníkovi, k programu

a probíraným aktivitám apod. Pracovník reflektuje změnu, které klient v programu (ne)dosáhl. Velký důraz klade na závěr a další doporučení klientovi. Závěrečnou zprávu, před odesláním pracovníkovi OSPOD, konzultuje s klientem.

Vyhodnocení spolupráce s klientem

V polovině a na konci spolupráce vyhodnocuje pracovník s klientem povahu individuálních poradenství. Společně reflektují témata a aktivity, které realizovali, přístup a posun klienta, jeho docházení a včasné omlouvání. Pracovník nabízí klientovi možnost přečíst si průběžnou a závěrečnou zprávu, podílet se na ní. V závěru spolupráce je s klientem realizován také rozhovor spokojenosti, který je zaměřený na reflektování a zhodnocení celkové spolupráce v programu Chyt' svou šanci.

Vyhodnocení spolupráce s pracovníky OSPOD

Jedná se o zkušební systém, který byl nastaven i díky projektu Společně odborně České asociace streetwork. Dotazníkovým šetřením jsme na OSPOD Hradec Králové zjišťovali názory, zkušenosti a potřeby pracovníků, jenž by jim program Chyt' svou šanci a potažmo nízkoprahové kluby, mohly nabídnout. Na potřeby, jež v rámci šetření vyvstaly, jsme obratem reagovaly. Toto šetření máme v plánu opakovat cca 1x za dva roky.

Samotné vyhodnocení spolupráce s pracovníky OSPOD pak probíhá po každém ukončeném klientském případě, v němž dochází k reflektování celé spolupráce. Během roku, v němž funguje strukturovaný program Chyt' svou šanci, jsme přehodnotili např. délku spolupráce s klientem (z původních 6 měsíců na 3 měsíce), což budeme nyní testovat.

Za rok 2021 prošlo programem Chyt' svou šanci 17 klientů. Momentálně probíhá spolupráce v programu s 10 klienty.

Mgr. Lucie Slámová (vedoucí střediska), Mgr. et Mgr. Jan Salaš (kontaktní pracovník).